

ZDRAVLJENJE PLJUČNEGA RAKA

*s tarčnimi zdravili proti
ALK*

Napotki bolnikom

Vsebina knjižice

1. Kaj je ALK in kaj je prerazporeditev v genu ALK? —3
2. Kako določamo prerazporeditve v genu ALK? —4
3. O tarčnih zdravilih proti ALK —5
4. Splošni napotki in preventivni ukrepi ob zdravljenju s tarčnimi zdravili proti ALK —9
5. Katera so tarčna zdravila proti ALK? —15
6. Katere neželene učinke povzročajo tarčna zdravila proti ALK in kako ob njih ukrepamo? —19
7. Katerih zdravil, prehranskih dopolnil ali drugih izdelkov v samozdravljenju ne smete jemati ob zdravljenju s tarčnimi zdravili proti ALK? —39
8. Splošna vprašanja —42
9. Dnevnik jemanja tarčnih zdravil —44

AVTORJI doc. dr. Lea Knez, mag. farm., spec. klin. farm., Loredana Mrak, dr. med, spec. int. onk., Petra Zupan, dipl. m. s. **RECENZENTI** asist. dr. Urška Janžič, dr. med, spec. int. onk., Katja Mohorčič, dr. med., spec. pnevm. **UREDNIKA** Loredana Mrak, dr.med, spec. int. onk. **ILUSTRACIJE** Meta Wraber **LEKTORIRANJE** Tea Kačar **OBLIKOVANJE** Maja Rebov **TISK** Partnergraf, d. o. o. **NAKLADA** 150 izvodov **LETO IZDAJE** 2026, 2. izdaja **IZDALA** Univerzitetna Klinika Golnik, Enota za internistično onkologijo

ZAHVALA: Posebna zahvala za skrben pregled druge izdaje, koristne napotke in pomoč pri razumevanju bolezní in zdravljenja s stališča bolnika gre gospodu Janezu Bajtu in gospe Jerneji Vrabič.

Spoštovani bolniki in svojci,

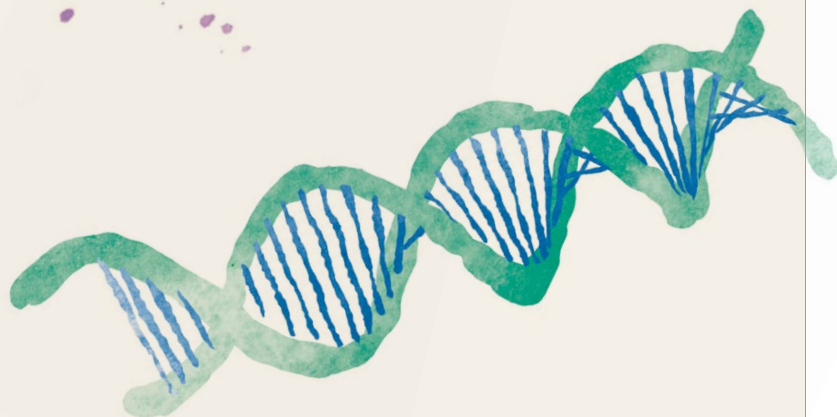
*podajate se na novo in neznano pot,
pot zdravljenja raka.*

Vaš onkolog vam je predlagal zdravljenje raka s tarčnimi zdravili proti ALK. Vemo, da se vam zdaj poraja nešteto vprašanj, zato smo za vas v Enoti za internistično onkologijo Klinike Golnik pripravili knjižico za bolnike. Upamo, da vam bo v pomoč ter da vam bo odgovorila na številna zastavljena vprašanja in razrešila marsikatero dilemo.

*Želimo vam vse dobro na vaši poti
zdravljenja raka.*

*Ekipa Enote za internistično onkologijo
Klinike Golnik*

Vaš onkolog vam je za zdravljenje pljučnega raka predpisal tarčno zdravilo proti beljakovini ALK, ki je v tumorskih celicah spremenjena. V nadaljevanju vam podajamo nekaj osnovnih informacij in tudi navodil ob zdravljenju s tem zdravilom. Svetujemo vam, da jih skrbno upoštevate.

1

Kaj je ALK in kaj je prerazporeditev v genu *ALK*?

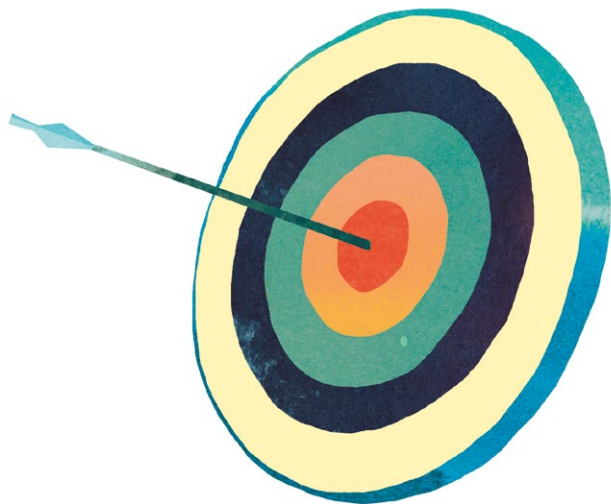
Obstaja veliko različnih podvrst pljučnega raka. Nekatere nastanejo zaradi spremembe v genskem zapisu, izražanju genov ali beljakovin na prej zdravih celicah. Te spremembe sprožijo razvoj rakavih celic in omogočajo njihovo nenadzorovano rast. V takih primerih lahko napredovanje raka ustavimo s tarčnimi zdravili, ki delujejo prav na te spremembe. Ena izmed takih podvrst pljučnega raka je t. i. ALK-pozitivni pljučni rak.

ALK (anaplastična limfomska kinaza) je beljakovina, ki spada v družino receptorskih tirozinskih kinaz. To so beljakovine na površini celic, ki so vpletene v normalne procese rasti in obstoja celic. Pri nekaterih bolnikih v genskem zapisu za beljakovino ALK nastane genska prerazporeditev. To vodi do spremembe beljakovine ALK in v njeno čezmerno aktivnost, kar povzroči nenormalno rast celic in posledično razvoj raka. Te spremembe v genskem zapisu nastanejo enkrat tekom življenja bolnika kot rezultat naključne genske spremembe. ALK-pozitiven pljučni rak torej ni deden in ga ne morete prenesti na svoje potomce.

Pri nastanku ALK-pozitivnega pljučnega raka kajenje nima pomembnejše vloge, saj z njim pogostejše zbolijo nekadilci in mlajše osebe.

2 Kako določamo prerazporeditve v genu *ALK*?

Prerazporeditev v genu *ALK* v rakavih celicah določamo z metodami molekularne diagnostike, in sicer s sekvenciranjem naslednje generacije (ang. next generation sequencing, NGS) ali s posebnim barvanjem spremenjene beljakovine v tumorskem tkivu.

3 O tarčnih zdravilih proti *ALK*

Katera zdravila so tarčna zdravila proti *ALK*?

Pri pljučnem raku, ki ima gensko prerazporeditev *ALK*, uporabljamo tarčna zdravila iz skupine t. i. malih molekul, ki so usmerjena proti spremenjeni beljakovini *ALK* in zavirajo njeno čezmerno delovanje (v nadaljevanju tarčna zdravila proti *ALK*). Ta zdravila so v obliki tablet ali kapsul.

Trenutno so v rutinski uporabi v Sloveniji na voljo naslednja zdravila:

Zdravilna učinkovina	Lastniško ime
lorlatinib	Lorviqua®
alektinib	Alecensa®
brigatinib	Alunbrig®
krizotinib	Xalkori®
ceritinib	Zykadia®

Kje boste prejeli zdravilo?

Zdravilo vam bo onkolog predpisal na recept, prejeli pa ga boste v lekarni. Da vam ne bi zmanjkalo zdravil, vas prosimo, da pred vsakim obiskom preverite, koliko tablet še imate. To si zapišite v dnevnik na koncu te knjižice, da ne boste do pregleda pri onkologu pozabili. Če bi vam zdravil zmanjkalo pred naslednjim pregledom, nam to sporočite vsaj teden dni pred porabo vseh zdravil, da vam izdamo recept. Ker večina lekarn teh zdravil nima na zalogi v večjih količinah, jih je treba naročiti. Če bi imeli v lekarni težave s pravočasno dobavo zdravila, jih prosite, naj pokličejo na našo kontaktno številko.

Kako in kdaj boste vzeli tarčno zdravilo proti ALK?

Zdravilo boste jemali vsak dan v obliki tablet ali kapsul. Natančna navodila jemanja so opisana pri predstavitvi posameznega zdravila v nadaljevanju. Zdravilo vzemite vsak dan ob približno istem času. Dosledno upoštevajte tudi navodila jemanja zdravil glede na hrano, saj hrana lahko vpliva na količino zdravila v krvi. Tablete oziroma kapsule pogoltnite cele skupaj z vodo, ne smete pa jih gristi, drobiti ali odpirati in izprazniti vsebine.

Če pozabite vzeti zdravilo, to storite čim prej (v 12 urah, če ga jemljete enkrat na dan, oz. v 6 urah, če ga jemljete dvakrat na dan). Če se na pozabljeni odmerek spomnite kasneje, ga izpusite. Odmerka ne smete nikoli nadomestiti tako, da vzamete dvojni odmerek naslednji dan. To velja tudi, če zdravilo izbruhate. V takem primeru zdravilo vzemite, ko je predviden naslednji odmerek.

4 Splošni napotki in preventivni ukrepi ob zdravljenju s tarčnimi zdravili proti ALK

Z upoštevanjem nekaterih preventivnih ukrepov lahko zmanjšate verjetnost za nastanek neželenih učinkov, zato vam v nadaljevanju podajamo nekaj praktičnih navodil.

Skrb za kožo

Koža je pri zdravljenju s tarčnimi zdravili pogosto bolj suha ter ob tem lahko občutljiva in srbeča, zato priporočamo redno nego. Redno se prhajite z mlačno vodo, pri čemer odsvetujemo uporabo agresivnih mil ali drugih preparatov, ki kožo dodatno izsušijo. Po umivanju se posušite na zraku ali se nežno obrišite z mehko brisačo, nato pa se namažite z nevtralno kremo, ki vsebuje čim manj dodatkov (na primer olivno olje v belobazi).

Skrb za lasišče

Lase si umivajte z nežnimi šamponi. Priporočamo vam šampone z ureo (sečnino), ki bo lasišče dobro navlažila. Odsvetujemo uporabo barv za lase z amonijakom. Možno je, da lasje ob tarčni terapiji spremenijo svojo kakovost, lahko vam bodo tudi bolj izpadali. Ni pa pričakovati, da bi popolnoma izpadli.

Skrb za nohte

Pred začetkom zdravljenja si uredite nohte na rokah in nogah ter odstranite otiščance. Nohte si strizite pravilno: na nogah si jih strižemo naravnost, na rokah pa zaobljeno. Po striženju jih namažite z nevtralno kremo, prav tako obnohtno kožo. Odsvetujemo nanašanje umetne mase na nohte (t. i. gelirani nohti) ali uporabo agresivnih lakov in topil. Pri dolgotrajnem delu z vodo ali agresivnimi sredstvi si roke zaščitite z rokavicami – najprej si nataknite bombažne in čeznje še plastične. Enako velja za delo z zemljo ali v vrtu.

Skrb za usta in ustno sluznico

Ustnice si redno mažite z vazelinom. Redno skrbite za ustrezno ustno nego z umivanjem zob z mehko zobno ščetko in uporabo blagih zobnih krem. Po vsakem hranjenju si usta izplaknite z žajbljevim ali kamiličnim čajem ali z za to namenjenimi brezalkoholnimi raztopinami za izpiranje ust. Enako velja, če uporabljate protezo.

Po vsakem hranjenju protezo odstranite in izperite pod tekočo vodo, usta pa izplaknite,

kot je svetovano zgoraj.

Izogibajte se vroči, ostri, trdi in zelo začinjeni hrani.

Ob obisku zobozdravnika imejte s seboj zadnji zapis

svojega onkologa oziroma se

z njim posvetujete o morebitnih

načrtovanih posegih, predvsem če je

predvidena ekstrakcija (puljenje) ali poseg

v dlesni. Zobozdravnika posebej opozorite, če prejimate zdravila za preprečevanje zapletov ob kostnih zasevkih, kot so denosumab (Xgeva®) ali bisfosfonati (Zometa®, Zoledronska kislina Fresenius Kabi®, Zoledronska kislina Accord®).

Oblačila in obutev

Oblačila in spodnje perilo naj bodo udobni in iz naravnih materialov. Čevlji naj bodo prav tako udobni, zračni in iz čim bolj naravnih materialov. Poleti nosite odprto obutev.

Sončenje in plavanje

Ne izpostavljajte se neposrednim sončnim žarkom, saj je koža ob zdravljenju s tarčnimi zdravili bolj dovzetna za opekline in druge poškodbe zaradi sonca.

V poletnih mesecih med 10. in 16. uro, ko je sonce

najmočnejše, ostanite v senci. Uporabljajte

kremo za sončenje z zaščitnim faktorjem 50+, najbolje takšno, ki daje tudi mehansko zaščito

pred soncem. Med največjo pripeko se zaščitite s pokivalom ter dolgimi, lahkiimi in tanjšimi oblačili.

Odsvetujemo vam plavanje v bazenih, če imate ob zdravljenju težave s kožo, lahko pa plavate v morju, čistih rekah in pretočnih jezerih.

Prehrana in zadostno uživanje tekočine

Naše telo potrebuje zadosten dnevni vnos tekočine. Priporočamo vam, da na dan spijete vsaj od 1,5 do 2 litra tekočine. Več pijte dopoldan in zgodaj popoldan, da ponoči vaš spanec ne bo moten zaradi odvajanja. Pitje alkohola je odsvetovano. Imejte redne obroke čez dan in jejte jedi, ki ste jih vajeni. Hrana naj bo raznovrstna in uravnotežena. Odsvetujemo vam posebne diete ali izločanje nekatere vrste hrane (npr. ogljikove hidrate, meso ipd.), saj ni nobenih dokazov, da izbira prehrane vpliva na potek rakave bolezni. Prilagoditi pa jo morate ob težavah s prebavo, kot je zapisano v nadaljevanju. Pri težavah s hujšanjem vam bomo v ambulantni ponudili svetovanje dietetika.

Skrb za redno prebavo

Med zdravljenjem skrbite za redno prebavo. Nanjo vpliva veliko dejavnikov, tudi številna zdravila za sistemsko zdravljenje raka in lajšanje težav, ki jih povzroča rak. Opioidi, kot so tramadol, morfin in sorodna zdravila, pogosto povzročajo zaprtje.

Za redno prebavo skrbite tako, da:

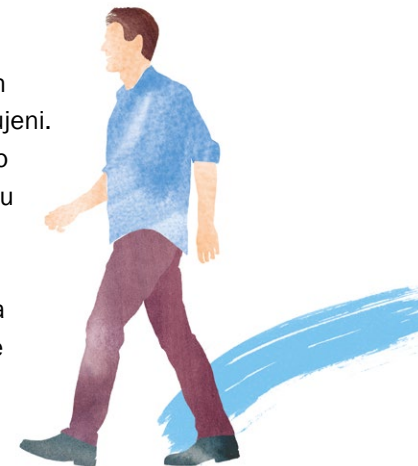
- dovolj pijete,
- se dovolj gibljete,
- uživate dovolj sadja in zelenjave ter vlaknin.

Če ste kljub vsem navedenim ukrepom zaprti več dni, poiščite pomoč pri osebnem zdravniku, ki vam bo predpisal ustrezno odvajalo. Med učinkovitejšimi so stimulaturna odvajala, npr. na osnovi sene ali z bisakodilom. Izbirate lahko tudi med različnimi oblikami odvajal: svečke učinkujejo hitro, zato jih uporabite zjutraj, čaji ali tablete pa potrebujejo več ur za učinkovanje, zato jih zaužijte zvečer.

Delo in gibanje

Delate in gibate se lahko, kolikor zmorete. Med gibanjem večkrat počivajte, ne naložite si prevelikih obremenitev, da ne boste preutrujeni. Priporočamo, da ostanete telesno aktivni na način, ki vam je bil blizu že pred zdravljenjem.

Redna telesna dejavnost pomaga zmanjševati utrujenost, izboljšuje telesno zmogljivost in psihično počutje ter tako pozitivno vpliva na kakovost življenja in potek zdravljenja.

Skrb za psihično zdravje

Rak ne vpliva le na telo, temveč tudi na vaša čustva, odnose in samopodobo. Bolezen pogosto prinaša anksioznost, depresivno razpoloženje in občutke negotovosti, zato je pomembno, da si ob tem poiščete strokovno pomoč. Le-ta je pomembna tudi kot opora pri prilagajanju na telesne spremembe in spremembe življenjskega sloga, ki jih boste tekom zdravljenja doživeli. Ustrezna psihološka podpora lahko pomembno izboljša kakovost vašega življenja ter okrepi občutek nadzora nad situacijo. Če vi ali vaši svojci potrebujete pomoč pri soočanju z boleznijo, čutite strah ali izgubljate motivacijo za zdravljenje, vas lahko napotimo na obravnavo h kliničnemu psihologu na naši kliniki.

Kljub upoštevanju navedenih preventivnih ukrepov se lahko pojavijo neželeni učinki tarčnih zdravil. V tem primeru jih je treba čim prej prepoznati in čim bolj omiliti ali odpraviti. Zato opazujte svoje telo, bodite pozorni na spremembe in o njih poročajte svojemu onkologu.

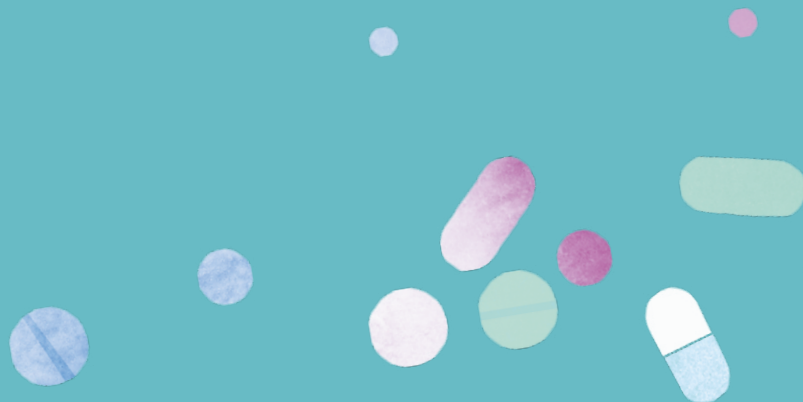

5

Katera so tarčna zdravila proti ALK?

V nadaljevanju so predstavljena posamezna tarčna zdravila proti ALK, njihov običajni začetni odmerek in način jemanja. Ob pojavu morebitnih neželenih učinkov vam bo lahko onkolog odmerek prilagodil.

Našteti so tudi najpogostejši neželeni učinki posameznega tarčnega zdravila proti ALK.

Lorlatinib

Lorlatinib (Lorviqua®): začetni odmerek je 100 mg (ena 100 mg filmsko obložena tableta) na dan s hrano ali brez nje.

Najpogostejši neželeni učinki so naslednji:

- povišane vrednosti maščob v krvi
- motnje kognicije, razpoloženja
- periferna nevropatija
- otekline
- povišane vrednosti amilaze in lipaze
- utrujenost
- spremenjeni testi jetrne funkcije
- pridobivanje telesne teže.

Alektinib

Zdravilo alektinib (Alecensa®): začetni odmerek je 600 mg (štiri 150 mg kapsule) dvakrat na dan s hrano.

Najpogostejši neželeni učinki so naslednji:

- kostno-mišične bolečine
- zaprtje
- otekline
- spremenjeni testi jetrne funkcije
- utrujenost
- bradikardija
- motnje vida
- pridobivanje telesne teže.

Brigatinib

Zdravilo brigatinib (Alunbrig®): začetni odmerek je 90 mg (ena 90 mg filmsko obložena tableta) na dan, s hrano ali brez nje, prvih sedem dni zdravljenja, od osmega dneva naprej pa se odmerek poveča na 180 mg (ena 180 mg filmsko obložena tableta) na dan, s hrano ali brez nje. Pozorni morate biti na simptome neinfekcijskega vnetja pljuč ali pnevmonitisa (kašelj, oteženo dihanje, bolečina v prsih in vročina), ki se lahko pojavijo ob uvajanju.

Najpogostejši neželeni učinki so naslednji:

- driska
- slabost in bruhanje
- kostno-mišične bolečine
- povišanje krvnega tlaka
- utrujenost
- spremenjeni testi jetrne funkcije
- povišane vrednosti amilaze in lipaze
- pnevmonitis
- bradikardija.

Krizotinib

Zdravilo krizotinib (Xalkori®): začetni odmerek je 250 mg (ena 250 mg kapsula) dvakrat na dan s hrano ali brez nje.

Najpogostejši neželeni učinki so naslednji:

- motnje vida
- driska
- slabost in bruhanje

- otekline
- zaprtje
- spremenjeni testi jetrne funkcije
- utrujenost
- bradikardija.

Ceritinib

Zdravilo certinib (Zykadia®): začetni odmerek je 450 mg (tri 150 mg kapsule) na dan v 30 minutah od obroka hrane, najbolje zvečer. Pomembno je, da dosledno upoštevate navodila jemanja zdravil glede na hrano, saj hrana lahko vpliva na količino zdravila v krvi.

Najpogostejši neželeni učinki so naslednji:

- driska
- slabost in bruhanje
- spremenjeni testi jetrne funkcije
- utrujenost.

6

Katere neželene učinke povzročajo tarčna zdravila proti ALK in kako ob njih ukrepamo?

V tem poglavju so podrobneje opisani neželeni učinki, ki jih lahko povzročajo različna tarčna zdravila proti ALK. Pojasnjeno je tudi osnovno ukrepanje v primeru njihovega pojava.

Neželeni učinki se lahko pojavijo kadarkoli med zdravljenjem, in sicer že kmalu po začetku jemanja zdravil, in običajno minejo ob prekinitvi ali ukinitvi zdravljenja.

Včasih je zaradi njih treba prilagoditi odmerek, kar pa ne vpliva negativno na učinek zdravljenja. Nekatere od neželenih učinkov je ob upoštevanju preventivnih ukrepov možno omiliti ali celo preprečiti. Pomembno je, da se med zdravljenjem opazujete in svojemu onkologu vedno sporočite novonastale težave.

Če so neželeni učinki nenadni in hudi, prekinite jemanje tarčnih zdravil in takoj obiščite osebnega zdravnika ali nujno medicinsko pomoč. O tem nas morate obvestiti.

Utrujenost

Utrujenost je občutek telesne in psihične izčrpanosti, ki ni sorazmerna z aktivnostjo in je tudi s počitkom ni mogoče povsem odpraviti. Je eden izmed najpogostejših simptomov med zdravljenjem rakave bolezni in negativno vpliva na vsakodnevno življenje. Pojavi se lahko zaradi bolezni ob izločanju določenih molekul iz rakavih celic ali zaradi zdravil, ki jih uporabljamo za zdravljenje raka.

Kako ukrepati ob večji utrujenosti, kot ste je vajeni:

- Opravljajte lažjo telesno dejavnost (sprehodi po svežem zraku, vaje z lastno težo v domačem okolju).
- Skrbite za ustrezno higieno spanja (krajši dremež čez dan, daljši počitek ponoči, spanje ob približno isti uri).
- Uživate več majhnih obrokov in dovolj pijte.
- Družino in prijatelje prosite za pomoč pri vsakodnevnih opravilih.
- Skrbite za duševno blagostanje in zmanjševanje stresa (pomagate si lahko s kognitivno-vedenjsko terapijo, vajami čuječnosti, jogo, meditacijo, akupunkturo ipd.).

Če se utrujenost kljub navedenim ukrepom ne izboljšuje oziroma se še stopnjuje, na svoje težave ob naslednjem obisku opozorite medicinsko sestro in lečečega onkologa. Ta bo po presoji preveril še druge možne vzroke utrujenosti (npr. anemija) in ustrezno ukrepal.

Slabost in bruhanje

Jemanje tarčnih zdravil lahko spremljata slabost, kar je neprijeten občutek siljenja na bruhanje, in bruhanje. Pogosto se pojavita sočasno, lahko pa tudi posamezno. Simptoma včasih sproži tudi sama rakava bolezen ali jemanje drugih zdravil, na primer opioidnih analgetikov.

Kako ukrepati ob slabosti in bruhanju:

- Izogibajte se okoliščinam, ki sprožijo slabost ali bruhanje, npr. priprava hrane.
- Uživate hrano, ki ne obremenjuje želodca (pusto meso, sadje blagega okusa, riž itd.).
- Uživate hrano, ki je hladna ali sobne temperature, da vas ne bo motil njen vonj.
- Izogibajte se ocvrti, sladki in mastni hrani.
- Izogibajte se vonjem, ki vam vzbujajo občutek slabosti.
- Hrano uživajte v več manjših obrokih, pijačo pa po požirkih.
- Vodite prehranski dnevnik, da boste ugotovili, kdaj sta slabost in bruhanje najizrazitejša in kaj ju poslabša.

- Če jemljete zdravilo le enkrat na dan, in to zjutraj, ga raje vzemite zvečer.
- Če jemljete zdravilo brez hrane, ga poskušajte vzeti z njo.
- Izogibajte se dolgi vožnji neposredno po zaužitju zdravila.
- Preusmerite pozornost, zaposlite se z nečim, kar vas veseli (konjički, sprehod v naravi).

Če vas slabost in bruhanje ovirata pri dnevnih aktivnostih, vam lahko zdravnik predpiše zdravila proti slabosti (npr. granisetron ali metoklopramid). Če imate ta zdravila že predpisana, jih začnite jemati tako, kot smo vam svetovali.

Če ste zdravilo za zdravljenje pljučnega raka izbruhali, ne smete vzeti dodatnega odmerka, temveč počakajte do naslednjega.

Če slabost in bruhanje vztrajata in vam ne uspe zaužiti dovolj tekočine oz. se vam vrti, prekinite jemanje tarčnih zdravil in takoj obiščite osebnega zdravnika ali nujno medicinsko pomoč ter o tem obvestite svojega onkologa.

Driska

Driska se lahko pojavi kot posledica vpliva zdravil na delovanje črevesa. Blato postane mehko in tekoče, odvajanje je pogostejše (več kot tri odvajanja nad dnevno normalo) in obilnejše. Ob tem so lahko prisotne tudi bolečine ali krči v trebuhu.

Kako ukrepati ob driski:

- Izogibajte se mlečnim izdelkom, mastni in začinjeni hrani, svežemu sadju in zelenjavi.
- Jajte lahko hrano, npr. prežganko, kuhan riž, kuhan korenček, banane, postana naribana jabolka ipd.
- Uživajte dovolj tekočine, in sicer vodo, blage čaje (ruski čaj, čaj iz suhih borovnic) ali peroralno rehidracijsko raztopino, ki jo kupite v lekarni.
- Hrano in pijačo zaužijte večkrat na dan v manjših količinah.
- Ob umirjanju driske postopoma preidite na običajno prehrano.

Če driska kljub dieti vztraja dlje časa ali če ste v zadnjih 12 urah odvajali tekoče blato več kot trikrat nad vašo dnevno normalo, bo najverjetneje potreben predpis zdravila loperamid za umiritev driske. Zdravilo vam lahko predpiše osebni zdravnik ali po dogovoru

tudi lečeči onkolog. Skrbno upoštevajte navodila za jemanje tega zdravila, da se ne bi pojavili neželeni učinki. Drugih zdravil ali prehranskih dopolnil za zdravljenje driske, npr. probiotikov ali aktivnega oglja, ne jemljite, saj ne bodo učinkoviti.

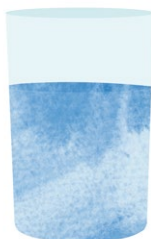
Če se težave kljub navedenim ukrepom ne umirijo, če je driska huda, to je, če tekoče odvajate več kot sedemkrat na dan, če se vam vrtili ali imate povišano telesno temperaturo, prekinite jemanje tarčnih zdravil in takoj obiščite osebnega zdravnika ali nujno medicinsko pomoč ter o tem obvestite svojega onkologa.

Zaprtje

Zaprtje je neredno in oteženo odvajanje manjše količine trdega blata, ki ga spremlja napenjanje. Je posledica upočasnjene ali odsotne gibane črevesja, ki ga lahko povzročijo nekatera zdravila, med drugimi zdravila za zdravljenje bolečine ali zdravilo za zdravljenje raka, ki ga prejimate.

Kako zaprtje preprečiti in ukrepati ob njegovem nastanku:

- Pijte zadostne količine tekočine (vsaj 1,5–2 litra na dan).

- Povečajte vnos hrane, bogate z vlakninami.
- Uživate suho in sveže sadje, kot so fige, suhe slive, marelice, kivi, kaki, hruške in jabolka.
- Uživate svežo in kuhano zelenjavo.
- Uživate probiotične jogurte
- Uživate polnozrnat kruh in razna semena (lanena, bučna, čija ipd.).
- Ob pojavu zaprtja si najprej pomagajte z blagim odvajalom, npr. Donatom.
- Izogibajte se hrani, ki zapira (čokolada, banana, riž).
- Poskrbite za redno telesno aktivnost.

Če se kljub vsem navedenim ukrepom odvajanje blata ne uredi in ste zaprti več kot dva dni, vas napenja in imate bolečine, poiščite pomoč pri osebnem zdravniku, ki vam bo predpisal ustrezno odvajalo.

Motnje vida

Motnje vida se najpogosteje kažejo kot bliski ali zamegljen vid pri prehodu v zatemnjen prostor ali sij okoli predmetov. Te motnje so večinoma blage, vendar lahko motijo vašo sposobnost zaznavanja svetlobe in predmetov, zato svetujemo previdnost v primeru njihovega pojava. Lahko pa se pojavita tudi dvojni vid ali slepota.

Ker motnje vida lahko vplivajo na vašo sposobnost upravljanja vozil in strojev, te aktivnosti ustrezno prilagodite.

Pri hujših motnjah vida (dvojni vid in slepota) morate takoj prekiniti jemanje tarčnih zdravil in obiskati osebnega zdravnika ali nujno medicinsko pomoč ter o tem obvestiti svojega onkologa.

Otekline

Oteklina ali edem se pojavi zaradi kopičenja tekočine v tkivih, kaže pa se kot povečan obseg določenega dela telesa. Ob pritisku na oteklino nastane udrtina, ki po prenehanju pritiska počasi izgine. Otekline se lahko pojavijo na kateremkoli delu telesa, najpogosteje pa na spodnjih okončinah (v predelu gležnjev, goleni).

Bolniku se ob oteklinah poveča tudi telesna teža.

Kako ukrepati ob otekanju:

- Pogosteje držite noge v dvignjenem položaju, predvsem kadar počivate sede.
- Ne sedite s prekrižanimi nogami.
- Noge si prhajite s hladno vodo.
- Vaša obuvala naj ne bodo pretesna, nogavice naj bodo primerne (elastika ne sme biti premočna). Lahko uporabite kompresijske nogavice.
- Omejite uporabo soli v prehrani.
- Poskrbite za redno gibanje.

Če so prisotni blagi edemi nog, dodatni ukrepi niso potrebni, morate pa o tem ob naslednjem rednem obisku poročati svojemu onkologu. Če so edemi obsežni, npr. ne morete obuti čevljev, ki jih sicer redno nosite, ali pa se vaša telesna teža močno poveča, čim prej poiščite pomoč pri osebnem zdravniku, ki vam bo predpisal zdravilo za odvajanje vode. Če tudi zdravilo za odvajanje vode ne bo pomagalo, se bo vaš onkolog morda odločil za prekinitev zdravljenja in zmanjšanje odmerka tarčnega zdravila. Po posvetu s fiziatrom vam bo lahko predlagal limfno drenažo.

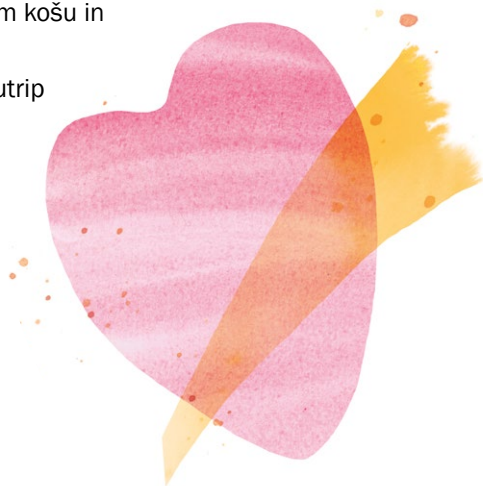
Če se pojavi oteklina samo enostransko (npr. oteklina ene noge) in jo ob tem spremlja še bolečina in/ali rdečina, takoj obiščite osebnega zdravnika, saj gre lahko za trombozo.

Prav tako poiščite nujno medicinsko pomoč pri pojavu hudih oteklin spodnjih okončin in hkratni nenadni težki sapi in/ali bolečinah v prsnem košu.

Bradikardija

Bradikardija je upočasnjeno bitje srca pod 60 utripov na minuto. Lahko se kaže s simptomi, kot so npr. omotica, šibkost in omedlevica, lahko pa tudi s težko sapo, nelagodjem v prsnem košu in zmedenostjo.

Če si izmerite srčni utrip pod 60 utripov na minuto, ob tem pa nimate težav, vodite dnevnik in ga ob kontroli pokažite.

Če je vrednost srčnega utripa nižja od 60 utripov na minuto, ob tem pa imate navedene težave, ali pa je vrednost nižja od 40 utripov na minuto, morate nehati jemati tarčna zdravila in takoj obiskati osebnega zdravnika ali nujno medicinsko pomoč ter o tem obvestiti svojega onkologa.

Povišanje krvnega tlaka

O visokem krvnem tlaku govorimo, kadar je v mirovanju sistolični (zgornji) krvni tlak 140 mmHg ali več in/ali diastolični (spodnji) krvni tlak 90 mmHg ali več. Običajno visokega krvnega tlaka ne občutimo in ga bomo opazili le ob rednem merjenju. Ob zelo visokem krvnem tlaku se lahko pojavijo: glavobol, omotica, slabost in bruhanje, šumenje v ušesih, zamegljen vid, krvavitve iz nosu, bolečine v prsih ali težko dihanje.

Če si izmerite povišan krvni tlak nad 140/90 mmHg, ob tem pa nimate težav, o meritvah vodite dnevnik in ga ob kontroli pokažite zdravniku.

Kako ukrepati ob visokem krvnem tlaku:

- Omejite sol v prehrani.
- Ne uživajte alkohola.
- Če kadite, kajenje opustite.
- Poskrbite za redno gibanje.

Če ti ukrepi ne bodo zadoščali, vam bo osebni zdravnik ali onkolog predpisal zdravilo za nižanje krvnega tlaka.

Če si namerite krvni tlak nad 140/90 mmHg, ob tem pa imate katerega izmed naštetih simptomov: močan glavobol, omotico, slabost ali bruhanje, šumenje v ušesih, zamegljen vid, krvavitev iz nosu, bolečino v prsih ali težko dihanje, morate prekiniti jemanje tarčnih zdravil in takoj obiskati osebnega zdravnika ali nujno medicinsko pomoč in o tem obvestiti svojega onkologa.

Kostno-mišične bolečine

Med zdravljenjem se lahko pojavijo bolečine v kosteh, mišicah in sklepih, mišični krči in oslabelost mišic. Težavam so lahko pridružene spremembe v laboratorijskih izvidih. Lahko se povišata raven encima kreatininske kinaze, ki se iz mišic sprošča ob njihovi poškodbi, in koncentracija sečne kisline, ki je lahko vzrok za bolečine v sklepih. Zato bomo ob omenjenih simptomih spremljali vrednosti teh snovi v krvi.

Kako ukrepati ob kostno-mišičnih bolečinah:

- Telesno dejavnost in delo prilagodite počutju in zmožnostim.
- Večkrat si privoščite počitek.

- Ne nalagajte si prevelikih bremen.
- Ob bolečinah vzemite protibolečinska zdravila, ki vam jih je predpisal ali svetoval onkolog.

Pri zelo hudih bolečinah ali splošni oslabelosti morate prekiniti jemanje tarčnih zdravil in takoj obiskati osebnega zdravnika ali nujno medicinsko pomoč ter o tem obvestiti svojega onkologa.

Pnevmonitis

Pnevmonitis je neinfekcijsko vnetje pljuč, ki nastane zaradi različnih vzrokov, v redkih primerih tudi zaradi tarčnih zdravil proti ALK.

Značilne težave, ki jih povzroča pnevmonitis, so kašelj, občutek težke sape, bolečina v prsih in vročina. Te težave so zelo podobne simptomom pljučnega raka. Če kašljate ali težko dihate, vas boli v prsih ali imate vročino že pred začetkom zdravljenja s tarčnim zdravilom, morate biti pozorni, če se intenzivnost teh simptomov močno poslabša po uvedbi zdravil. Težave se lahko pojavijo že v prvih tednih zdravljenja.

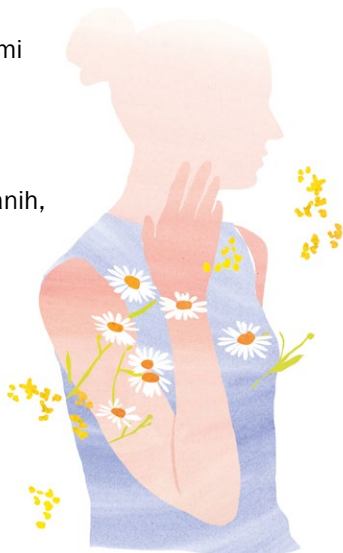
Če opazite nove simptome ali hudo poslabšanje obstoječih, kot so težko dihanje, bolečine v prsih in kašelj (s sluzjo ali brez), ali vročino, morate prekiniti jemanje tarčnih zdravil in takoj obiskati osebnega zdravnika ali nujno medicinsko pomoč ter o tem obvestiti svojega onkologa.

Motnje kognicije, razpoloženja

Zdravilo, ki ga prejimate, lahko povzroči motnje v delovanju osrednjega živčevja, denimo motnje v delovanju spomina, težave s koncentracijo in govorom, zmedenost, nihanje v razpoloženju, razdražljivost, tesnobo, depresijo, nespečnost in halucinacije, a se lahko z ustreznimi ukrepi popravijo.

Te težave se pogosteje pojavijo pri bolnikih, ki imajo zasevke v možganih, so prejeli obsevanje celotne glave, imajo znano duševno bolezen ali jemljejo zdravila, ki vplivajo na živčevje.

Če opazite katere od naštetih težav, tudi če so blage, nam to sporočite najpozneje ob naslednjem kontrolnem

pregledu pri onkologu. V večini primerov se težave umirijo že po kratki prekinitvi zdravljenja in se ne ponovijo po znižanju odmerka tarčnega zdravila proti ALK. Pri lažšanju težav si lahko pomagata tudi sami, na primer z uporabo opomnikov, s sprostitvenimi tehnikami (kot je meditacija), vajami čuječnosti ali s kognitivno-vedenjsko terapijo.

Le redko, in če težave ne izzvenijo niti po prekinitvi zdravljenja, je potrebna napotitev k nevrologu ali psihiatru, ki presodi, ali bi vam lahko pomagalo zdravljenje z zdravili, kot so antidepresivi ali antipsihotiki.

Če so navedene motnje hude, se pojavijo nenadno, se hitro stopnjujejo oz. slabšajo, se pojavijo samomorilne misli, halucinacije, morate prekiniti jemanje tarčnih zdravil in takoj obiskati osebnega zdravnika ali nujno medicinsko pomoč ter o tem obvestiti svojega onkologa.

Periferna nevropatija

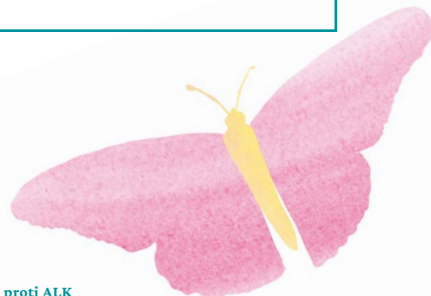
Zdravilo, ki ga prejimate, lahko moti delovanje živcev izven osrednjega živčevja, kot so živci v rokah, nogah, na obrazu in drugih delih telesa. Kaže se lahko kot mravljinčenje, otopelost ali nočne bolečine v prizadetih delih telesa. Simptomi se običajno najprej pojavijo v prstih rok in nog, nato pa se po vzorcu rokavice oziroma nogavice širijo

navzgor po okončinah. Včasih se omenjenim simptomom pridruži tudi mišična šibkost. Lahko se kaže tudi s poslabšanjem že obstoječih težav zaradi utesnjenega karpalnega kanala ali sladkorne bolezni. Pogostejše se pojavi pri bolnikih, ki so med zdravljenjem s tarčnimi zdravili pridobili telesno težo ali jim ob tem zatekajo roke in noge.

Če imate simptome utesnjenega karpalnega kanala, si lahko sami pomagata z nošnjo opornice za zapestje med spanjem. Če otekate, upoštevajte navodila v poglavju *Otekline*.

Če opazite omenjene težave, povejte to najpozneje na naslednjem kontrolnem pregledu pri onkologu. V večini primerov se težave izboljšajo po kratki prekinitvi zdravljenja in/ali znižanju odmerka tarčnega zdravila. Če ne bodo izzvenele, vam bo zdravnik morda priporočil dodatek vitamina B oziroma zdravila, ki lajša omenjene simptome.

Če so težave zelo hude in vplivajo na vaše vsakodnevne aktivnosti, nehajte jemati tarčna zdravila in o tem takoj obvestite svojega onkologa.

Spremenjeni testi jetrne funkcije

Zdravila za zdravljenje raka lahko spremenijo vrednosti jetrnih encimov (AST, ALT) in bilirubina. Običajno bolniki tega sami ne opazijo, ampak spremembe ugotovimo ob rednem odvzemu krvi. Jetrne teste bomo zato preverili ob vsakem obisku v naši ambulanti. Če bi odstopali od normalnih vrednosti, bo morda potrebna prilagoditev odmerka tarčnega zdravila.

Zdravila lahko v redkih primerih huje okvarijo delovanje jeter. Če opazite rumene beločnice ali rumeno kožo ter ob tem temno obarvan urin in svetlo blato, morate prekiniti jemanje tarčnih zdravil in takoj obiskati osebnega zdravnika ali nujno medicinsko pomoč ter o tem obvestiti svojega onkologa.

Povišane vrednosti amilaze in lipaze

Predpisana zdravila za zdravljenje raka lahko vplivajo na vrednosti encimov trebušne slinavke (amilaza, lipaza).

Običajno ob tem težav nimate in spremembe zaznamo samo v laboratorijskih izvidih, ki jih bomo občasno kontrolirali ob vašem obisku v naši ambulanti. Zdravila lahko v zelo redkih primerih okvarijo tudi delovanje trebušne slinavke, kar se kaže s simptomi, opisanimi v nadaljevanju.

Če bi občutili zelo hude bolečine v zgornjem delu trebuha, ki se lahko širijo v hrbet in se poslabšajo po hranjenju, ter vam je ob tem slabo in bruha, morate prekiniti jemanje tarčnih zdravil in takoj obiskati osebnega zdravnika ali nujno medicinsko pomoč ter o tem obvestiti svojega onkologa.

Povišane vrednosti maščob v krvi

Zdravilo, ki ga prejimate, lahko povzroči povišane vrednosti holesterola in/ali trigliceridov (maščob) v krvi. Običajno zaradi tega nimate nobenih težav, spremembe pa se pokažejo le v laboratorijskih izvidih. Vaš onkolog bo zato med celotnim zdravljenjem redno spremljal vrednosti maščob v vaši krvi. Do zdaj ni podatkov, da bi povišane vrednosti holesterola ali maščob, ki jih povzročajo tarčna zdravila, poslabšale vaše srčno-žilno zdravje.

Če bodo izvidi pokazali povišane vrednosti maščob, vam bomo svetovali ustrezno prehrano. Po potrebi vam bomo predpisali tudi zdravila za zniževanje maščob v krvi. Če ta zdravila že jemljete, vam bomo ob povišanih vrednostih po potrebi prilagodili odmere. Če bi zdravila za zniževanje maščob v krvi pri vas povzročila težave (na primer hude bolečine v mišicah), vam bomo predpisali druga ali vas izjemoma napotili h kardiologu za oceno glede drugih možnosti zdravljenja.

Pridobivanje telesne teže

Med zdravljenjem s predpisanimi tarčnimi zdravili se lahko poveča telesna teža. To se lahko zgodi, ker se z nadzorom nad rakavo boleznijo izboljša presnova v telesu, tarčna zdravila pa vplivajo tudi na procese, ki povečajo apetit. Če ob zdravljenju s tarčnimi zdravili otekate, je povečanje telesne teže lahko tudi posledica oteklin.

Če je povečanje telesne teže blago in vas ne moti, posebni ukrepi niso potrebni. Vsem bolnikom priporočamo raznovrstno in uravnoteženo prehrano ter zmerno telesno dejavnost. Pri večjem pridobivanju telesne teže vas bomo napotili na prehransko svetovanje. Trenutno ni priporočil za sočasno jemanje zdravil za zniževanje telesne teže. Če se vaša telesna teža zelo poveča in spremembe življenjskega sloga ne pomagajo, vam bo vaš onkolog lahko predlagal tudi znižanje odmerka tarčnega zdravila.

POMEMBNO!

Prekinitve zdravljenja s tarčnimi zdravili niso zaželeni, so pa včasih v primeru hudih težav nujne. Zdravljenje boste ponovno začeli, ko se bodo težave umirile. Prizadevali si bomo, da bodo prekinitve čim krajše. Zmanjšanje odmerka zdravila zaradi neželenih učinkov praviloma NE zmanjša učinkovitosti zdravljenja.

7

ALK in druga predpisana zdravila, prehranska dopolnila in izdelki v samozdravljenju

Nekaterih zdravil ob zdravljenju s tarčnim zdravilom proti ALK ne smete jemati, saj lahko vplivajo na količino zdravila v krvi ali povečajo tveganje za pojav neželenih učinkov tarčnih zdravil. Podobno lahko tudi nekatera tarčna zdravila, usmerjena proti ALK, vplivajo na preostala zdravila. Zato vas prosimo, da nam zaupate podatke o vseh zdravilih, prehranskih dopolnilih, vitaminih in rastlinskih pripravkih, ki jih uporabljate. Preverili bomo, ali je sočasna uporaba varna. Prosimo vas tudi, da nas obvestite, če vam bodo med zdravljenjem s tarčnimi zdravili predpisali novo zdravilo. Tudi v tem primeru bomo preverili, ali je sočasno jemanje varno.

Sami pa morate biti pozorni pri jemanju naslednjih zdravil, prehranskih dopolnil ali drugih izdelkov za samozdravljenje:

- Med zdravljenjem s tarčnimi zdravili, usmerjenimi proti ALK, vam za lajšanje bolečin odsvetujemo uporabo analgetika metamizol (Analgin®, Algomin®), Metamizol Stada® in drugi), ki zmanjša količino tarčnega zdravil v krvi. Druge šibke analgetike, kot je npr. paracetamol (Lekadol®, Daleron®), lahko uporabljate.

- Med zdravljenjem s tarčnimi zdravili, usmerjenimi proti ALK, odsvetujemo uživanje grenivk ali agrumov v velikih količinah (pomaranče, limone, mandarine, limete), saj povečajo količino tarčnega zdravila v krvi. Odsvetujemo tudi uporabo izdelkov iz šentjanževke, ki zmanjšajo količino zdravila v krvi.
- Zdravila, ki vplivajo na izločanje želodčne kisline, kot so zaviralci protonske črpalke (npr. Controloc®, Lanzul®, Nexium®, Nolpaza®, Emozul®, Pansemyl®) in antacidi (npr. Rupurut®, Rutacid®, soda bikarbona), zmanjšajo količino zdravila ceritinib (Zykadia®), ki pride v kri. Če uporabljate ta zdravila, morate najprej vzeti zdravilo ceritinib (Zykadia®) in šele nato, vsaj eno uro pozneje, zdravila, ki vplivajo na izločanje želodčne kisline. Če ne jemljete ceritiniba, ampak druga tarčna zdravila proti ALK, omenjeni ukrepi ob jemanju zdravil, ki vplivajo na izločanje želodčne kisline, niso potrebni.
- Odsvetujemo vam uporabo vseh pripravkov za samozdravljenje, saj nimamo podatkov o varnosti njihove sočasne uporabe z zdravili proti raku, pogosto sta neznani tudi njihova vsebnost in kakovost. To je

lahko zelo nevarno, saj lahko i) vplivajo na količino tarčnega zdravila, ki pride v kri, ii) sami povzročajo neželene učinke, npr. drisko, slabost ali motnje v delovanju jeter, zaradi česar moramo prekiniti zdravljenje s tarčnim zdravilom, ali iii) celo vsebujejo zdravju škodljive snovi. Med temi izdelki so najbolj problematični tisti, ki se prodajajo zunaj lekarn, po neuradnih poteh, npr. na svetovnem spletu ali z osebno prodajo od vrat do vrat. Promet s takšnimi izdelki je nenadzorovan in zato je njihova sestava popolnoma neznana.

8

Splošna vprašanja

Ali je med zdravljenjem s tarčnimi zdravili proti ALK potrebna zaščita pred zanositvijo?

Med zdravljenja s tarčnimi zdravili proti ALK ženskam absolutno odsvetujemo zanositev, moškim pa zaploditev otroka. Uporabljati je treba mehansko zaščito, saj so lahko peroralni kontraceptivi neučinkoviti. Če načrtujete nosečnost zdaj ali kadarkoli v prihodnosti, se o tem še pred začetkom zdravljenja posvetujte s svojim onkologom.

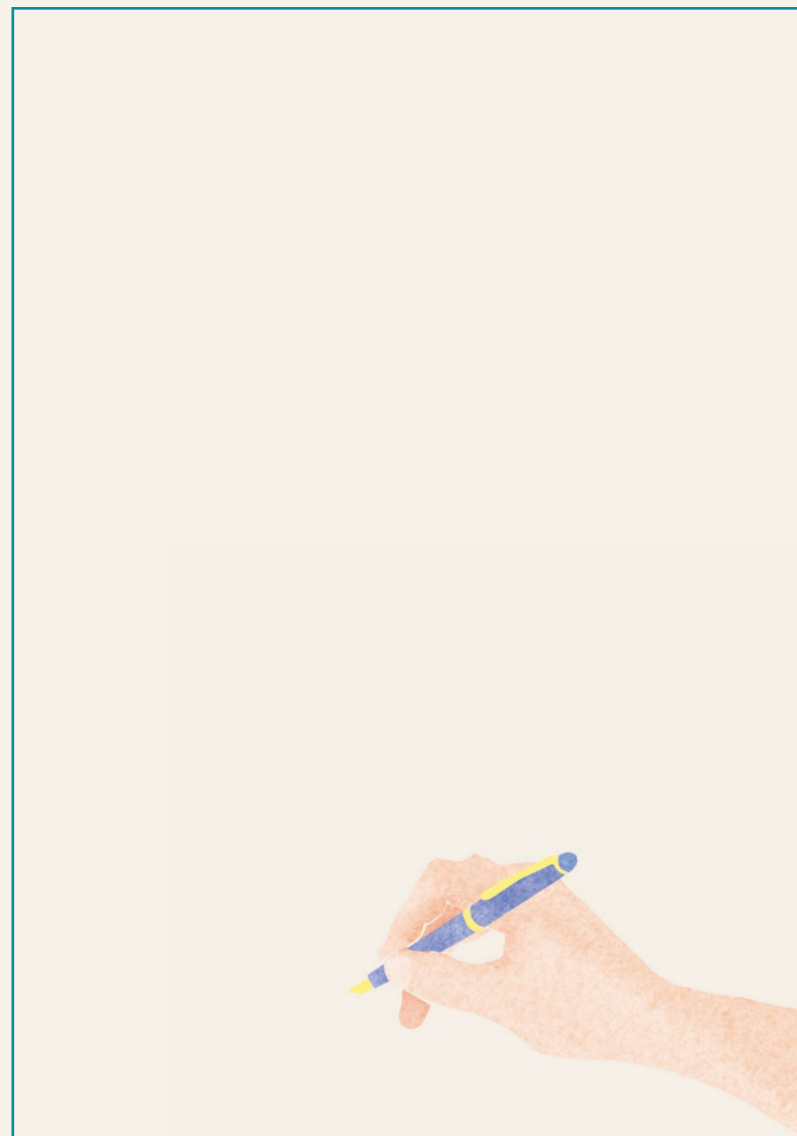
Cepljenje in tarčna zdravila proti ALK

Na voljo je sicer le malo podatkov o varnosti in učinkovitosti cepljenja ob sočasnem zdravljenju s tarčnimi zdravili proti ALK. Pred morebitnim cepljenjem zato priporočamo posvet z onkologom. Načeloma za cepljenje z mrtvimi ali neaktivnimi cepivi ni zadržkov.

Kajenje

ALK-pozitiven pljučni rak se pogosto razvije pri nekadilcih. Če kadite, svetujemo, da prenehate.

Več o ALK-pozitivnem pljučnem raku, po priporočilu nekaterih naših pacientov najdete tudi na spletni strani www.alkpositive.org. Gre za mednarodno združenje bolnikov s to boleznijo. Žal trenutno v slovenščini ni primerljivih virov.

Zdravnik vam je za zdravljenje pljučnega raka predpisal zdravilo:

Med zdravljenjem priporočamo vodenje dnevnika, ki vam omogoča varnejše in zanesljivejše jemanje zdravila ter zapisovanje neželenih učinkov. Prosimo vas, da v tabelo v nadaljevanju zapisujete svoja opažanja in težave. Dnevnik prinesite s seboj na vsak obisk pri onkologu, saj nam bo to v veliko pomoč pri ugotavljanju morebitnih težav. Med pregledi se ne bojte vprašati vsega, kar vas zanima ali skrbi o vaši bolezni ali zdravljenju. Če je mogoče, naj vas spremlja oseba, ki ji zaupate, saj si bo morda lažje zapomnila informacije, ki bi jih vi morda lahko pozabili.

Za vprašanja smo vam na voljo na navedeni telefonski številki koordinatorja Enote za internistično onkologijo (EIO) Klinike Golnik, na kateri se vam bo oglasila diplomirana medicinska sestra, ki bo presodila, ali na vaša vprašanja in dileme lahko odgovori sama ali pa je potreben pogovor z onkologom ali drugim zdravstvenim delavcem. Če na vaša vprašanja ne bo znala odgovoriti, bo informacijo o vašem klicu in vaša vprašanja prenesla onkologu, ki vas bo kasneje poklical nazaj. Za posvet smo na voljo tudi vašemu osebному zdravniku.

04/256 91 97

ponedeljek, torek in četrtek **7.30–9.00** ter **13.00–14.30**
sreda in petek **7.30–9.00**.

Telefonska številka NI NAMENJENA NUJNIM KLICEM in nenadnim resnim poslabšanjem zdravstvenega stanja. Pri nujnem stanju se obrnite na urgentno službo ali osebnega zdravnika! Hkrati vas prosimo, da nas o okoliščinah, ki zahtevajo takojšnjo zdravniško pomoč ali sprejem v bolnišnico, čim prej obvestite na navedeno telefonsko številko.

Lahko pa nam pišete tudi na **elektronski naslov:**
info.eio@klinika-golnik.si.

Vsakič, ko obiščete osebnega zdravnika ali kateregakoli drugega zdravnika, imejte s seboj zadnji zapis svojega onkologa in to knjižico. Osebni ali dežurni zdravnik vam bo nudil prvo pomoč. Po presoji in predhodnem dogovoru z onkologom pa vas bo lahko napotil tudi na predčasni pregled k onkologu ali drugemu specialistu.

Ob naslednjem obisku onkologa morate s seboj prinesiti vse izvide in dokumente, ki ste jih v vmesnem času dobili pri obiskih drugih zdravnikov.

Zdravila, ki jih prejemam v sočasni terapiji:

<i>Ime zdravila</i>	<i>Jakost zdravila</i>	<i>Kdaj zdravilo jemljem?</i>

<i>Ime zdravila</i>	<i>Jakost zdravila</i>	<i>Kdaj zdravilo jemljem?</i>

01 Bolnikov dnevnik

Ime zdravila:

Režim jemanja zdravila:

Zdravilo jemljem (obkroži):

- **na tešče** (ne jesti dve uri pred zaužitjem zdravila in eno uro po njem)
- **po hrani** (vzeti v 30 minutah po obroku hrane)
- **neodvisno od hrane**

V tabeli prekrížajte vsak dan, ko ste zdravilo vzeli.

Mesec in leto:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31		

Zapišite posebnosti, ki ste jih opazili:

<i>Datum:</i>	<i>Posebnosti:</i>

Moja vprašanja zdravniku:

02 Bolnikov dnevnik

Ime zdravila:

Režim jemanja zdravila:

Zdravilo jemljem (obkroži):

- **na tešče** (ne jesti dve uri pred zaužitjem zdravila in eno uro po njem)
- **po hrani** (vzeti v 30 minutah po obroku hrane)
- **neodvisno od hrane**

V tabeli prekrížajte vsak dan, ko ste zdravilo vzeli.

Mesec in leto:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31		

Zapišite posebnosti, ki ste jih opazili:

<i>Datum:</i>	<i>Posebnosti:</i>

Moja vprašanja zdravniku:

03 Bolnikov dnevnik

Ime zdravila:

Režim jemanja zdravila:

Zdravilo jemljem (obkroži):

- **na tešče** (ne jesti dve uri pred zaužitjem zdravila in eno uro po njem)
- **po hrani** (vzeti v 30 minutah po obroku hrane)
- **neodvisno od hrane**

V tabeli prekrížajte vsak dan, ko ste zdravilo vzeli.

Mesec in leto:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31		

Zapišite posebnosti, ki ste jih opazili:

<i>Datum:</i>	<i>Posebnosti:</i>

Moja vprašanja zdravniku:

04 Bolnikov dnevnik

Ime zdravila:

Režim jemanja zdravila:

Zdravilo jemljem (obkroži):

- **na tešče** (ne jesti dve uri pred zaužitjem zdravila in eno uro po njem)
- **po hrani** (vzeti v 30 minutah po obroku hrane)
- **neodvisno od hrane**

V tabeli prekrížajte vsak dan, ko ste zdravilo vzeli.

Mesec in leto:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31		

Zapišite posebnosti, ki ste jih opazili:

<i>Datum:</i>	<i>Posebnosti:</i>

Moja vprašanja zdravniku:

05 Bolnikov dnevnik

Ime zdravila:

Režim jemanja zdravila:

Zdravilo jemljem (obkroži):

- **na tešče** (ne jesti dve uri pred zaužitjem zdravila in eno uro po njem)
- **po hrani** (vzeti v 30 minutah po obroku hrane)
- **neodvisno od hrane**

V tabeli prekrížajte vsak dan, ko ste zdravilo vzeli.

Mesec in leto:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31		

Zapišite posebnosti, ki ste jih opazili:

<i>Datum:</i>	<i>Posebnosti:</i>

Moja vprašanja zdravniku:

06 Bolnikov dnevnik

Ime zdravila:

Režim jemanja zdravila:

Zdravilo jemljem (obkroži):

- **na tešče** (ne jesti dve uri pred zaužitjem zdravila in eno uro po njem)
- **po hrani** (vzeti v 30 minutah po obroku hrane)
- **neodvisno od hrane**

V tabeli prekrížajte vsak dan, ko ste zdravilo vzeli.

Mesec in leto:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31		

Zapišite posebnosti, ki ste jih opazili:

<i>Datum:</i>	<i>Posebnosti:</i>

Moja vprašanja zdravniku:

07 Bolnikov dnevnik

Ime zdravila:

Režim jemanja zdravila:

Zdravilo jemljem (obkroži):

- **na tešče** (ne jesti dve uri pred zaužitjem zdravila in eno uro po njem)
- **po hrani** (vzeti v 30 minutah po obroku hrane)
- **neodvisno od hrane**

V tabeli prekrížajte vsak dan, ko ste zdravilo vzeli.

Mesec in leto:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31		

Zapišite posebnosti, ki ste jih opazili:

<i>Datum:</i>	<i>Posebnosti:</i>

Moja vprašanja zdravniku:

08 Bolnikov dnevnik

Ime zdravila:

Režim jemanja zdravila:

Zdravilo jemljem (obkroži):

- **na tešče** (ne jesti dve uri pred zaužitjem zdravila in eno uro po njem)
- **po hrani** (vzeti v 30 minutah po obroku hrane)
- **neodvisno od hrane**

V tabeli prekrížajte vsak dan, ko ste zdravilo vzeli.

Mesec in leto:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31		

Zapišite posebnosti, ki ste jih opazili:

<i>Datum:</i>	<i>Posebnosti:</i>

Moja vprašanja zdravniku:

09 Bolnikov dnevnik

Ime zdravila:

Režim jemanja zdravila:

Zdravilo jemljem (obkroži):

- **na tešče** (ne jesti dve uri pred zaužitjem zdravila in eno uro po njem)
- **po hrani** (vzeti v 30 minutah po obroku hrane)
- **neodvisno od hrane**

V tabeli prekrížajte vsak dan, ko ste zdravilo vzeli.

Mesec in leto:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31		

Zapišite posebnosti, ki ste jih opazili:

<i>Datum:</i>	<i>Posebnosti:</i>

Moja vprašanja zdravniku:

10 Bolnikov dnevnik

Ime zdravila:

Režim jemanja zdravila:

Zdravilo jemljem (obkroži):

- **na tešče** (ne jesti dve uri pred zaužitjem zdravila in eno uro po njem)
- **po hrani** (vzeti v 30 minutah po obroku hrane)
- **neodvisno od hrane**

V tabeli prekrížajte vsak dan, ko ste zdravilo vzeli.

Mesec in leto:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31		

Zapišite posebnosti, ki ste jih opazili:

<i>Datum:</i>	<i>Posebnosti:</i>

Moja vprašanja zdravniku:

11 Bolnikov dnevnik

Ime zdravila:

Režim jemanja zdravila:

Zdravilo jemljem (obkroži):

- **na tešče** (ne jesti dve uri pred zaužitjem zdravila in eno uro po njem)
- **po hrani** (vzeti v 30 minutah po obroku hrane)
- **neodvisno od hrane**

V tabeli prekrizajte vsak dan, ko ste zdravilo vzeli.

Mesec in leto:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31		

Zapišite posebnosti, ki ste jih opazili:

<i>Datum:</i>	<i>Posebnosti:</i>

Moja vprašanja zdravniku:

12 Bolnikov dnevnik

Ime zdravila:

Režim jemanja zdravila:

Zdravilo jemljem (obkroži):

- **na tešče** (ne jesti dve uri pred zaužitjem zdravila in eno uro po njem)
- **po hrani** (vzeti v 30 minutah po obroku hrane)
- **neodvisno od hrane**

V tabeli prekrížajte vsak dan, ko ste zdravilo vzeli.

Mesec in leto:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31		

Zapišite posebnosti, ki ste jih opazili:

<i>Datum:</i>	<i>Posebnosti:</i>

Moja vprašanja zdravniku:

Literatura:

1. Wang L, Wang W. Safety and efficacy of anaplastic lymphoma kinase tyrosine kinase inhibitors in nonsmall cell lung cancer (Review). *Oncol Rep.* 2021 Jan; 45(1): 13–28.
2. Zhu Q, Hu H, Weng DS, Zhang XF, Chen CL, Zhou ZQ, Tang Y, Xia JC. Pooled safety analyses of ALK-TKI inhibitor in ALK-positive NSCLC. *BMC Cancer.* 2017 Jun 12; 17(1): 412.
3. Costa RB, Costa RLB, Talamantes SM, Kaplan JB, Bhawe MA, Rademaker A, Miller C, Carneiro BA, Mahalingam D, Chae YK. Systematic review and meta-analysis of selected toxicities of approved ALK inhibitors in metastatic non-small cell lung cancer. *Oncotarget.* 2018 Apr 24; 9(31): 22137–22146.
4. Hou H, Sun D, Liu K, Jiang M, Liu D, Zhu J, Zhou N, Cong J, Zhang X. The safety and serious adverse events of approved ALK inhibitors in malignancies: a meta-analysis. *Cancer Manag Res.* 2019 May 7; 11: 4109–4118.
5. Rothenstein JM, Letarte N. Managing treatment-related adverse events associated with Alk inhibitors. *Curr Oncol.* 2014 Feb; 21(1): 19–26.
6. Califano R, Greystoke A, Lal R, Thompson J, Popat S. Management of ceritinib therapy and adverse events in patients with ALK-rearranged non-small cell lung cancer. *Lung Cancer.* 2017 Sep; 111: 51–58.
7. Cho BC, Kim DW, Bearz A, Laurie SA, McKeage M, Borra G, Park K, Kim SW, Ghosn M, Ardizzoni A, Maiello E, Greystoke A, Yu R, Osborne K, Gu W, Scott JW, Passos VQ, Lau YY, Wrona A. ASCEND-8: A Randomized Phase 1 Study of Ceritinib, 450 mg or 600 mg, Taken with a Low-Fat Meal versus 750 mg in Fasted State in Patients with Anaplastic Lymphoma Kinase (ALK)-Rearranged Metastatic Non-Small Cell Lung Cancer (NSCLC). *J Thorac Oncol.* 2017 Sep; 12(9): 1357–1367.
8. Suh CH, Kim KW, Pyo J, Hatabu H, Nishino M. The incidence of ALK inhibitor-related pneumonitis in advanced non-small-cell lung cancer patients: A systematic review and meta-analysis. *Lung Cancer.* 2019 Jun; 132: 79–86.
9. Bauer TM, Felip E, Solomon BJ, Thurm H, Peltz G, Chioda MD, Shaw AT. Clinical Management of Adverse Events Associated with Lorlatinib. *Oncologist.* 2019 Aug; 24(8): 1103–1110.
10. Fabi A, Bhargava R, Fatigoni S, Guglielmo M, Horneber M, Roila F, Weis J, Jordan K, Ripamonti CI; ESMO Guidelines Committee. Electronic address: clinicalguidelines@esmo.org. Cancer-related fatigue: ESMO Clinical Practice Guidelines for diagnosis and treatment. *Ann Oncol.* 2020 Jun; 31(6): 713–723.
11. Larkin PJ, Cherny NI, La Carpia D, Guglielmo M, Ostgathe C, Scotté F, Ripamonti CI; ESMO Guidelines Committee. Diagnosis, assessment and management of constipation in advanced cancer: ESMO Clinical Practice Guidelines. *Ann Oncol.* 2018 Oct 1; 29(Suppl 4): IV111–IV125.
12. Bossi P, Antonuzzo A, Cherny NI, Rosengarten O, Pernot S, Trippa F, Schuler U, Snegovoy A, Jordan K, Ripamonti CI; ESMO Guidelines Committee. Electronic address: clinicalguidelines@esmo.org. Diarrhoea in adult cancer patients: ESMO Clinical Practice Guidelines. *Ann Oncol.* 2018 Oct; 29 Suppl 4: iv126–iv142.
13. Common Terminology Criteria for Adverse Events (CTCAE) Version 5. Published: November 27. US Department of Health and Human Services, National Institutes of Health, National Cancer Institute
14. Liu G, Mazieres J, Stratmann J, Ou SI, Mok T, Grizzard M, Goto Y, Felip E, Solomon BJ, Bauer TM. A pragmatic guide for management of adverse events associated with lorlatinib. *Lung Cancer.* 2024 May; 191: 107535.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

616.24-006-085
615.2-021.321

KNEZ, Lea, 1981-
Zdravljenje pljučnega raka s tarčnimi zdravili proti ALK : napotki bolnikom / [avtorji Lea Knez, Loredana Mrak, Petra Zupan ; ilustracije Meta Wraber]. - 2. izd. - Golnik : Univerzitetna klinika za pljučne bolezni in alergijo, Enota za internistično onkologijo, 2026

ISBN 978-961-6633-71-0
COBISS.SI-ID 275759619

T

04/256 91 97

ponedeljek, torek in četrtek

7.30–9.00 ter **13.00–14.30**

sreda in petek **7.30–9.00**.

!

Telefonska številka NI

NAMENJENA NUJNIM KLICEM

in nenadnim resnim poslabšanjem zdravstvenega stanja. V primeru nujnega stanja se obrnite na urgentno službo ali na svojega osebnega zdravnika! Prosimo pa vas, da nam vi ali vaš svojec sporoči, ali ste sprejeti v drugo bolnišnico.

E

info.eio@klinika-golnik.si

Univerzitetna klinika za pljučne bolezni
in alergijo Golnik
Golnik 36, 4204 Golnik, Slovenija